

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש הסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
יצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתיב

ערב שבת קודש
פרשת משפטים / שקלים
כ"ח בשבט ה'תש"ע

יוצא לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

"אשר כל זה דורש זמן והכנה ופעולה - על-כל-פנים מתחיל מראש החודש"³⁸ וכן "כבכל דבר חשוב - צריכה להיות הכנה מבעוד מועד, על-כל-פנים מראש החודש"³⁹.

יום רביעי

ג' באדר

יום שלישי בלילה, אור ליום רביעי: אם צפויה עננות מוגברת, יש לקדש את הלבנה מיד כשאפשר⁴⁰ גם אחר ג' ימים (מעתי'לעת⁴¹) מהמולד⁴² (החל מהלילה), ואין להמתין עד אחר שבעה ימים מהמולד⁴³.

בר-מצווה שנוגד בשנת **תשנ"ז** שהיתה שנה מעוברת: נולד בכ"ט אדר-א' - נעשה השנה בר-מצווה ביום כ"ט באדר; אבל אם נולד יומיים מאוחר יותר, ביום א' באדר-ב' - נעשה בר-מצווה חודש מוקדם יותר, מחר, ביום א' באדר. לעניין **בת-מצווה** אין שאלה השנה, כי שנת **תשנ"ח** היתה שנה פשוטה, כשנה זו.
38 לקוטי-שיחות כרך יא עמ' 340.
39 ממכתב (כללי-פרטי) אדר"ח אדר תשמ"ב.
40 שערי-הכולל פרק לג ס"ק ב בשם הצמח-צדק, ובהגות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב על הסידור (בסידור תו"א עמ' 489).
41 סי' תכו בפרמ"ג בא"א ס"ק יג, משנ"ב סק"ד ושעה"צ שם ס"ק יט, וראה המובא בס' קידוש לבנה פ"ג ס"ד.
42 לוח כולל-חב"ד הנ"ל, ע"פ מ"א ופמ"ג סו"ס תכו, סידור יעב"ץ ועוד.
43 שערי-הכולל פרק לג אות ב, עיי"ש בסופו, מ"א סי' תכו ס"ק ז. וכן בהגות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב על זה (בסידור תורה-אור תשמ"ז עמ' 489) ובסופו. וראה המובא בכף-החיים סי' תכו ס"ק לבי"ג ובס' דיני ומנהגי ראש-חודש - חב"ד פי"ב הע' 32.

הערוך ומוכן לאכול לפני האדם"³⁵. ומה טוב - לתרגם (על-כל-פנים חלק מפירושים אלו) גם בלשון עם ועם, כדי שיהיה "כשולחן הערוך לפני האדם" - גם עבור אלו שלעת-עתה אינם יודעים ללמוד אלא בלשון עם ועם. ומהמעלות שבזה: א) 'לחיות עם הזמן' - להוסיף חיות בלימוד פרשת השבוע.

ב) ועוד ועיקר - שההוספה בלימוד ענייני המשכן ומקדש ממהרת ומזרות עוד יותר את בניין בית-המקדש השלישי - לא רק "אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקין בבניין הבית"³⁶, אלא בניין הבית בפועל ממש.

יום שני

א' באדר³⁷, ב' דראש-חודש

בקשר למצוות ומבצעי חג הפורים, כתב הרבי:

שבפרשיות אלו (ולא כפי שדפס כמה פעמים בהתקשרות). וצ"ע אם נכללים בזה גם המאמרים שאינם דנים **בעשיית** המשכן אלא **בפעולתו** (הקרבת קרבנות, קטורת וכו'), עיין בגמ' שבת עד, ב' ונקט אופה" ובפירש"י שם, דמשמע לכאורה שמה שקשור בפעולת המשכן, כמו אפיית לחם הפנים, אינו נכלל בל"ט מלאכות שבת הנלמדות **מ'מלאכת המשכן'** מאידך, נאמר לגבי מלאכת הוצאה במשנה (צו, סע"א): "שכן היתה עבודת הלויים", בהובלת הקרשים. ואולי גם זה נכלל בבנייה. דיון בנושא מופיע בתיחת ס' אגלי טל, וע"ע.
35 רש"י ר"פ משפטים.
36 מדרש-תנחומא פ' צו אות יד [ובענין פרשיות אלו במיוחד, ציינו למאור ושמש ר"פ פקודי].
37 הנפטר ביום **ל' באדר-א'** בשנה מעוברת - היארציית שלו בשנה פשוטה (כמו השנה) היום, ל' בשבט - אדר"ח אדר. הנפטר **היום** - היארציית שלו בשנה מעוברת ביום **ל' בשבט**, ולא ביום ל' באדר-א'.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' **אברהם משה דייטש** והרה"ח ר' **גבריאל גופין** שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' **זלמן יודא** ור' **יוסף יצחק**,

בני הרה"ח ר' שלום ישע"י ע"ה **דייטש**

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ח בשבט ה'תשע"ה – ה' באדר ה'תשע"ה

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ח בשבט	הלכות מכירה פרק טו-יח.	הל' איסורי ביאה פרק ט.	מל"ת רנא.
ש"ק	כ"ט בשבט	פרק יט-כא.	פרק י.	מל"ת רנג.
א'	ל' בשבט	פרק כב-כד.	פרק יא.	מל"ת רנג.
ב'	א' באדר	פרק כה-כו.	פרק יב.	מל"ת רנב.
ג'	ב' באדר	פרק כח-ל.	פרק יג.	מל"ת רנב.
ד'	ג' באדר	הלכות זכיה ומתנה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק יד.	מ"ע רמה.
ה'	ד' באדר	פרק ד-ו.	פרק טו.	מ"ע רמה.
ו'	ה' באדר	פרק ז-ט.	פרק טז.	מ"ע רמה.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן זריחת החמה	זמן ק"ש	צוה היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד' לפני הזריחה						
ו', כ"ח בשבט	4:26	5:13	6:32	9:09	11:55	12:25	5:24.1	5:49
ש"ק, כ"ט בשבט	4:25	5:12	6:31	9:08	11:55	12:25	5:25.0	5:50
א', ל' בשבט	4:25	5:11	6:30	9:08	11:55	12:25	5:25.9	5:50
ב', א' באדר	4:24	5:11	6:29	9:07	11:55	12:25	5:26.7	5:51
ג', ב' באדר	4:23	5:10	6:28	9:07	11:55	12:25	5:27.6	5:52
ד', ג' באדר	4:22	5:09	6:27	9:06	11:55	12:25	5:28.4	5:53
ה', ד' באדר	4:21	5:08	6:26	9:06	11:55	12:25	5:29.3	5:54
ו', ה' באדר	4:20	5:07	6:25	9:05	11:55	12:25	5:30.1	5:54

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדח"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה בכמו ארבע מינוטין (לשון אדח"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
משפטים	4:47	6:01	5:02	6:03	4:52	6:01	5:05	6:04
תרומה	4:53	6:07	5:08	6:08	4:58	6:07	5:11	6:09

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מזל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org

הגאולה²⁴

שחרית: "יעלה ויבוא". חצי הלל²⁵. "ואברהם זקן... זכריה..." ג' פעמים. קדישתתקבל. שירי-של-יום, הושיענו, ברכי נפשי, קדיש יתום.

קריאת התורה לראש-חודש. אשרי, ובא לציון |הש"ן לא יסיימנו בקול, יהללו. הכנסת ספר-תורה. חליצת התפלין. הנחת תפלין דרבנתי²⁶, קריאת-שמע, פרשיות: 'קדש' 'והיה כי יביאך', שש זכירות²⁷

24 כל העניין - מספר-השיחות ה'תש"נ ח"ב עמ' 539. ולהעיר מהמובא בס' 'דיני ומנהגי ר"ח - חב"ד' ס"ע עז, שמנהג ישראל להרבות בתינת צדקה בראש-חודש.

25 ההוראה בסידור אדמוה"ז היא: "ובימים שאין גומרים את ההלל, יש לנהוג שהש"ץ לבדו יברך בתחילה ובסוף, והקהל יענו אמן ויצאו בברכתו". הנהגים כך, צריכים לוודא מראש שהש"ץ יאמר בקול את כל ברכת "יהללך" ולא רק את סיומה "ברוך... בתשבות" (ע"פ הרי"ף [ברכות פ"ז, בדפי הרי"ף לד, וראה בשו"ת מנחת שלמה ח"א סי' כ] שאין יוצאים י"ח בשמיעת חצי ברכה - הגר"ז נ' גולדברג שליט"א בשם הגאון רבי יעקב קלעמנצ' ז"ל, אב"ד מוסקבה, שכ"ק אדמו"ר מהור"י צ"ע כתב עליו "שנים רבות עבדנו שם שכם אחד בעבודת הכלל" אג"ק ח"ט עמ' רלד, ראה גם בערכו במפתחות האג"ק ובמפתחות ס' 'תולדות חב"ד ברוסיה הסובייטית').

אולם מאז שהזכיר הרבי (שיחות-קודש תשמ"א ח"ד עמ' 322 סל"א) את "מנהג חסידים, או מ'אפט אריין אויך די ברכה בחשאי", רבו הנהגים כן, לברך לפני הש"ץ, או לברך ולסיים עמו, ולא לענות אמן על ברכתו - ראה בארוכה ב'התקשרות' גיליונות: שלח עמ' 17, תמו עמ' 17, ריתמט עמ' 19 הע' 47.

26 יש לדון אם הנחת תפלין דר"ת 'כסדר' קודם מוסף, כנדרש ע"פ הסוד (ע' כ"ה-חיים סי' כה ס"ק צד ואילך), דוחה תפילה בציבור למאחר או למתפלל במניין בנוסח אחר, אף שב'אות חיים ושלוש' (להרה"צ וכו' ממונקאטש, סי' כה ס"ק ב) ובלקט-הקמח החדש (שם ס"ק קז) שללו הנהגה זו. באם לא הניחו תפלין דר"ת קודם מוסף - מפני שחכה או סיבה אחרת - יניחם אחר מוסף (משמרת-שלוש סי' ל ס"ג, הובא בהוספות לשר"ע אדמוה"ז ח"ג עמ' 1310 הערה 7).

27 בהיום"ים (י"ט מ"א) ובספר-המנהגים (עמ' 5) נזכרו "הזכירות שנדפסו בסידור" בין הדברים הנאמרים בתפלין דר"ת, כשמניחין ארבע זוגות תפלין, ובהערות וצינונים לסיפור עם דא"ח (שהרבי עבר עליהן והסכים לפירסומן) עמ' 718, נדפסה ההוראה גם כשמניחים רק שני זוגות תפלין. ולא מסתבר שה'זכירות' שהן בגד' 'מנוחה' ולא 'תורה' (וגם אומרים בהם תצאי פסוקים עם שמות השם בכתפלה, ראה התקשרות גליון רעה עמ' 17. ובפרט שהכוונה בהן לתוכן הפסוקים ולא ללשונם, אג"ק כרך יב ס"ע ג] ייכללו בהוראה (היום"ים א טבת, ספר-המנהגים עמ' 36) 'השיעורים' לומדים אחר סיום כל התפילה" וייאמרו ללא תפלין כבשבת וי"ט.

וחליצת התפלין. מזמור (כלשהו, כדי לומר הקדיש),

חצי קדיש, מוסף²⁸.

אמירת ההלל כסדר התפילה חשובה יותר מאמירתו בציבור²⁹.

פרשיות מלאכת המשכן:

"מכיוון³⁰ שנכנסים לשבוע דפרשת תרומה (החל מהקריאה במנחת שבת), ולאחריה פרשת תצווה³¹, שבפרשיות אלו³² נתבאר כל פרטי הצינונים דמעשה המשכן, כלי המשכן, בגדי כהונה וכו' - כדאי ונכון ביותר שנוסף על לימוד חלק הפרשה בכל יום (עם פירוש רש"י) בשיעורי חת"ת, יוסיפו וילמדו גם מפרושי חז"ל בתורה שבעל-פה³³ (על-כל-פנים מאמר ופירוש אחד על פסוק אחד), כפי שנלקטו כבר בספרים³⁴ (ואין צורך לחפש בספרים), "כשולחן

28 בפרמ"ג (סי' לד, משבצות סוף ס"ק ב) כתב שאין לקפל התפלין בשעת חזרת הש"ץ (כיוון שלמעשה אין מאזינים לש"ץ או - ראה בשו"ע אדמוה"ז סי' קכד ס"ו וס"ז). וא"כ - כש"כ בשעת קדיש (שאו אסור מדינא אפילו להרהר בד"ת, פר"ח סו"ס סח) וקדושה (ראה שו"ע אדמוה"ז סי' נו ס"ז).

שכח לחלוץ התפלין והחל להתפלל בהן מוסף, כ' במשנה ברורה (סי' כה ס"ק סא) שלא יחלצן באמצע שמו"ע, כיוון שהחליצה אינה אלא מנהג. ובכ"החיים (שם ס"ק צח) מוזכר רק שיצא בדיעבד. שמע קדושת 'כתר' מהש"ץ ועודנו בתפילת שחרית - יכסה התפלין-שליראש ויענה (מ'אסף לכל המחנות' סי' כה סוף ס"ק קלו, ובלקט-הקמח החדש שם ס"ק קה, ואין נוהגין כפר"ח ידו תכג שכתב לחלצן או להזיז תש"ר ממקומן ולחצוץ בין ידו לתש"י).

29 בשנים הראשונות סיפר הרה"ח ר"ל שיחי' גורנר בשם הרבי בשם אדמו"ר מהור"י צ"ב בשם אדמו"ר מהורש"ב, שאין לומר הלל שלא כסדר התפילה, כי אח"כ כשיתפלל שמו"ע ללא הלל, יהא זה כמו 'אין אלטן געבאקענעם בולקען' (חלה ישנה שנאפתה מזמן). וראה כ"החיים סי' תכב ס"ק לח, והמובא ב'התקשרות' גליון תלב בלוח השבוע הערה 1.

30 ספר-השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 252 וכן שלוש ההערות הבאות. וראה הערה 86 שם.

31 "וכן בהתחלת פרשת תשא - הצינוי דעשיית כיוור וכו', ומעשה הקטורת".

32 "משא"כ בפרשיות ויקהל-פקודי - שחזור ושנה בנוגע להעשייה בפועל".

33 "נוסף על פירוש רש"י, פשוטו של מקרא - גם הלימוד על-דרך הדרש וכו'".

34 כמו 'תורה תמימה', 'תורה שלימה' וכיוצא בהם. [בור מכל השיחה שהכוונה רק לנושאים הללו (ורק באותם ימים שהם מופיעים בשיעורי חת"ת), ולא לשאר העניינים

שמחה בלי גבול מהיתרון שבעבודת המרירות

כי צד יש להבין את מאמר חז"ל "כשם שמשנכנס אב ממעטין כו' משנכנס אדר מרבין כו'?" • מכיוון שהתכלית היא לעשות לו דירה, מובן שהעבודה צריכה להיות בשמחה תמידית • ובעניין הרפואה בעבודת ה': כאשר צריך לרפא את הזולת מחולי של ממש, אין לעסוק עם עצמו ברפואה של רשות • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

רואים אנו בזה שני עניינים הפכיים:

א) מהלשון "כשם" משמע, שהעיקר הוא עניין "משנכנס אב ממעטין בשמחה", שנאמר בפירוש במשנה, מה שאין כן עניין "משנכנס אדר מרבין בשמחה", אינו אלא "כשם", שנלמד מ"משנכנס אב".

ב) מאידך גיסא רואים אנו שבנוגע לפועל הרי עניין "משנכנס אב ממעטין בשמחה" הוא מוגבל. לא בכל העניינים ממעטין. ישנם ענייני שמחה גם באב. אבל זה "משנכנס אדר מרבין בשמחה" - הרי זה ללא שום הגבלות, עד "עד דלא ידע".

לכאורה אינו מובן: כיוון שכל העניין ד' משנכנס אדר מרבין נמשך מזה ש"משנכנס אדר ממעטין", כלשון הגמרא "כשם" - מדוע אפוא העניין של "משנכנס אדר מרבין בשמחה" הוא יותר מהעניין ד' "משנכנס אב ממעטין וכו'?"

ג. הביאור בזה בפשטות - מכיוון ששמחה צריכה

7 להעיר ממגילה ה, רע"ב.

8 ראה שו"ע או"ח סתקנ"א ס"ב. ב"ח לטור ר"ס תקנא: אבל באכילת בשר כו'. וצ"ע במגן אברהם שם סק"א.

9 מגילה ז, ב.

א. הזמן שלאחר חצות שייך כבר ליום שלאחריו, ומטעם זה אין אומרים היום במנחה "צדקתך".¹ ומכיוון שאמרנו דו"ל² "משנכנס אדר מרבין בשמחה", ואיתא בספרים שאפשר להתחיל בשמחה זו כבר מיום א' דראש חודש³ - יש לעשות את ההתחלה בזה כבר עתה.⁴

* * *

ב. "משנכנס אדר מרבין בשמחה". במשנה⁵ איתא "משנכנס אב ממעטין בשמחה", אלא שבגמרא⁶ איתא על זה "כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה, כך משנכנס אדר מרבין בשמחה".

1 ראה שו"ע אה"ח או"ח סוסרצ"ב.
2 תענית כט, סע"א.
3 ראה גם סה"ש תנש"א ח"א ע' 339 הערה 11.
4 ראה אוצר מנהגי חב"ד אדר ע' רלד. וראה גם שיחת ש"פ משפטים, פ' שקלים, מבה"ח אדר דאשתקד ס"ד (תורת מנחם - התועדויות ח"ג ע' 280). וש"נ.
5 במאן עזר טוס"ו - הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונרפס בלקו"ש ח"א ע' 194 ואילך. במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פריטים מהנחה בלתי מוגה.
6 תענית כו, ב.

שמונה-עשרה להכריז זאת, אבל טופחים על השולחן כדי להזכיר זאת לציבור).

התועדות: רגילים היו אנ"ש להתוועד פעמיים בשנה, ב' ובי"ט בכסלו. ומאו שנוסדה ישיבת תומכי-תמימים, היתה הוראת אדמו"ר מהורש"ב נ"ע לסדר בכל ראש-חודש התועדות עם התלמידים, ומזמן לזמן נתפשט הסדר גם במקומות אחרים.¹⁹

דבר נכון ביותר, שבכל ראש-חודש²⁰ יתאספו יהודים בכל מקום ומקום, בכל קהילה ובית-כנסת²¹ להתועדות²², להגיד דברי תורה, לומר "לחיים", "לחיים ולברכה", לברך איש את רעהו בכל הברכות הטובות ולקבל ביחד החלטות טובות בענייני תורה ומצוות, ומתוך שמחה וטוב לבב, התועדות של שמחה, וכפסק דין הרמ"א²³ "וטוב לב משתה תמיד". וכדאי לקשר את ההתועדות ואת שיעורי התורה ברבים (בימות החול) גם עם נתינת הצדקה, שיש בה סגולה מיוחדת, ש"גדולה צדקה שמקרכת את

19 אג"ק כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ז עמ' שכד, עיי"ש.

20 ראה גם תורת מנחם תשי"ג כרך ב (ח) עמ' 178.

21 בלוח 'היום יום' ל' ניסן איתא, שההתועדות דראש חודש צריכות להתקיים בבית-הכנסת.

22 לדינא נפסק שאסור להתענות בראש-חודש (שו"ע ר"ס תיח) אבל אין חיוב לאכול פת דווקא (שו"ע אדמו"ר"י סי' קפח סי"ט).

סעודת ראש חודש: ראה 'דיני ומנהגי ראש חודש - חב"ד פ"ה, שמקורה מקרא מלא (שמואל"א כ,ה.יח. רש"י ורד"ק שם) ובשו"ע ניתן לה סימן מיוחד - סי' תיט, בו נפסק שמצווה להרבות בה, וטעמיה: א) מפני כבוד היום, שהוא כפרה לישראל. ב) כדי שנוכח תפילת המוספין ושהיום אסור בעשיית מלאכה לנשים, והוא יום-טוב אף לאנשים. ג) זכר לסעודה שעשו לעדי הלכנה בזמן שהיו מקדשין על-פי הראייה (ארוחות-חיים הל' ראש חודש בתחילתו. כל"ב וסמ"ג). ומהאחרונים שם: שטוב להדר לאכול פת (ראה סה"ש תרצ"ו עמ' 148), ושסעודה זו היא ביום ולא בלילה.

בטור שם הביא מפסיקתא דרב כהנא שגם על סעודת ראש-חודש אמרו ש"כל מוונותיו של אדם קצובין לו מראש-השנה... חוץ ממה שמוציא בשבתות וימים טובים וראשי חודשים... אם מוסיף, מוסיפין לו", והובא בט"ז. ובבית-יוסף פירש, שמה שלא נזכר 'ראש חודש' במימרא זו (שהובאה להלכה גם בשו"ע אדמו"ר"י סי' רמב סי"ג והל' תלמוד-תורה פ"א ה"ז) בגמרא, יש לומר שבכלל 'יום טוב' הוא.

23 בהג"ה שבסוף השו"ע אורח-חיים.

התועדות בבית-הכנסת¹².
"משנכנס אדר מרבין בשמחה"¹³ - כולל גם שבת מברכים אדר, שבו מתחילה כבר ה'כניסה' דחודש אדר, ועד להמשכת הברכה בכל החודש¹⁴.
מנחה: אין אומרים 'צדקתך'¹⁵.

יום ראשון

ל' בשבט, א' דראש-חודש

[מנהגי ראש-חודש פורטו לאחרונה ב'התקשרות', בגיליונות תרל"ט, תרמ"ג, תרנ"ב].

כמה דרגות בשמחה:

א) עברו את ה' בשמחה: שמחה זו היא מכוסה בעבודה וטפלה אליה. שהרי העיקר הוא העבודה, אלא שהעבודה צריכה להיות בשמחה.

ב) מועדים לשמחה: ביום-טוב השמחה גלויה, והשמחה עצמה היא מצווה ודבר עיקרי. אבל מכל-מקום השמחה היא שמחת החג - בעניין של מצווה¹⁶.

ג) משנכנס אדר מרבין בשמחה: שמחה זו אינה מסובכת כסיבת איזה דבר-מצווה, כי אם מרבין בשמחה, איזה שמחה שתהיה, גם שמחה בענייני הרשות¹⁷, כי העיקר היא השמחה.

ד) שמחת פורים: "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע". אינו מרגיש כלל לא רק את סיבת השמחה כי אם גם [את] השמחה עצמה. הוא שקוע כל כך בהשמחה עד שאינו מרגיש כלל¹⁸.

ערבית: "יעלה ויבוא" (אין מפסיקים לפני

אב הרחמים, וראה קצות-השולחן סי' פג בבדי-השולחן סוף ס"ק יג (הדעות בזה הובאו במשנ"ב סו"ס תרפ"ה), מ"מ בשבת זו (וכן בפרשת החודש) שהיא שבת מברכים (או ר"ח) אין אומרים אב הרחמים, כמובן.

12 היום-יום, ל' ניסן.

13 תענית כט, א.

14 ספר-השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 303 הערה 112. ספר-השיחות תש"נ ח"א עמ' 309 סוף סעיף י'. וראה להלן בפנינים הלוח בראש-חודש בקשר לסוג השמחה.

15 לוח כולל-חב"ד.

16 ראה ספר-המנהגים עמ' 38, וש"נ.

17 נמוקי או"ח סי' תרפו בסופו, לקוטי-שיחות כרך ט"ז עמ' 345.

18 כל העניין - לקוטי-שיחות כרך ד' עמ' 1274.

הלכות ומנהגי חב"ד

קריאת התורה: בספר הראשון קוראים לשבעה עולים בפרשת השבוע - משפטים, לאחרי-מכן מניחים את הספר השני על הבימה (ונשאר על הבימה עד הקריאה בו)⁷ ואומרים חצי קריש. הגבהה וגלילה. בספר השני קוראים למפטייר פרשת 'שקלים' - מתחילת פרשת כ"ת-ישא עד 'לכפר על נפשתיכם' (שמות ל, י"א-ז). הגבהה וגלילה.

אם יש רק ספר-תורה אחד, אזי לאחר חצי קריש אין מגביהים אלא גוללים לפרשת שקלים. ומגביהים וגוללים רק לאחר גמר כל הקריאות, והיינו לאחר מפטייר.

הפטרה: 'ויזכרתם... לכוהנים יהיו' (מלכים ב, י"ז, י"ז, י"ז), ומוסיפים פסוק ראשון ואחרון של הפטרת 'מחר חודש' (שמואל א, כ"ח. מב).⁸

אם קרא את הפטרת השבוע או כל הפטרה אחרת, קורא אחריה הפטרת פרשת שקלים 'ויזכרתם יהודיע', ואם נזכר אחר הברכות - קורא אותה בלא ברכה.⁹

המולד: מוצש"ק, אור ליום ראשון, שעה 2:27 ו-12 חלקים.

מברכים החודש: ראש חודש אדר, ביום הראשון וביום השני¹⁰.

אין אומרים 'אב הרחמים'.¹¹

6 ע"פ לוח כולל-חב"ד.
7 רמ"א ס"ח קמו. שערי-אפרים שער י ס"ב. י"א שהרבי הקפיד להניח את הס"ת השני מימין הראשון דווקא.
8 לוח כולל-חב"ד, וכ"מ בספר המנהגים עמ' 33.
9 לוח כולל-חב"ד, ש"פ מקץ.
10 תיבת 'מחר' אומרים רק כשמברכים ר"ח לימי שבת וראשון, כדי לשלול את יום הראשון הקרוב (כך מסר הרה"ח ר"מ שוסטרמאן ז"ל, הבעל-קורא אצל הרבי).
11 לוח כולל-חב"ד. אעפ"י שלגבי ד' פרשיות לא הזכיר אדמו"ר בשולחנו ובסידורו שאין אומרים בהן 'אב הרחמים', ואדרבה - מפורש בלוח 'היום יום' לש"פ זכור ופרה שאומרים

רגע, בשמחה.

ד. ומה שלפעמים צריך סדר העבודה להיות בקו השני, קו ההפכי משמחה - יובן גם כן על-פי המבואר במאמר¹⁹, בעניין סדר עשיית הדירה לו יתברך, על דרך משל מאופן עשיית דירה למלך בשר ודם: לכל לראש בהכרח לנקות את המקום מכל לכלוך וכו', ולאחרי כן מייפים אותו בכלים נאים בכדי שיהיה ראוי לדירת המלך.

וכן הוא גם בעבודה הרוחנית: תחלה בהכרח לסלק את הלכלוך וכו', שעניין זה נפעל על-ידי קו המרירות. וזוהי עבודת חודש אב, "ממעטין בשמחה", כדי לסלק את העניינים של "ומפני חטאינו גלינו מארצנו"²⁰. אבל אין זה אלא הכנה לדירה, ואילו הדירה עצמה עושים על-ידי שמחה²¹.

ה. ומה שנאמר בגמרא בעניין "משנכנס אדר מרבין בשמחה", הדיוק "כשם", שמזה משמע שעניין "משנכנס אדר מרבין" נמשך מהעניין של "משנכנס אב ממעטין"²² - יובן על-פי המבואר בחסידות²³ שיתרון האור בא מתוך החושך²⁴ דווקא. ובמילא מובן, שהעניין שמעורר ומגלה ("רופט ארויס") באדר את הכלי גבול של השמחה, "עד דלא ידע" - הרי זה בא מהחושך דווקא, שהוא עניין העבודה ד"אתכפיא סטרא אחרא" על-ידי מרירות, ואזי

19 פ"ה (לעיל ושמ' ע' 93).
20 נוסח תפלת מוסף ליר"ט.
21 וזהו הטעם לכך שחסידים אינם "מהררים" בהעניין ד"משנכנס אב ממעטין בשמחה" - כיוון שאין זה אלא ענין טפל לעבודה; משא"כ בהעניין ד"משנכנס אדר מרבין בשמחה", שהוא עיקר העבודה - בזה מהררים.
ולכן נקבע שהעניין ד"משנכנס אב ממעטין בשמחה" הוא בהגבלה - כי, נוסף על האמור שגם בחודש אב צ"ל ענין השמחה, כיוון שענין זה צ"ל תמיד, הרי הקו דהיפך השמחה אינו עיקר בעבודה, ואילו הקו ד"משנכנס אדר מרבין בשמחה" הוא עיקר העבודה, ולכן הוא בלי גבול (מהנחה בלתי מוגה).
22 ולכאורה הרי זה סותר להמבואר לעיל שיעיקר העבודה הוא הקו ד"מרבין בשמחה", ולא הקו ד"ממעטין בשמחה" (מהנחה בלתי מוגה).
23 תניא פכ"ו. ד"ה באתי לגני תש"פ"א (סה"מ תש"י ע' 111 ואילך).
24 ע"ד לשון הכתוב - קהלת ב, יג.

להיות תמיד, אפילו בחודש אב, שהרי תמיד ישנו הציווי "עבדו" את הוי' בשמחה¹¹. לכן, כשמיתוסף עוד "מרבין בשמחה" - הרי זה כלי גבול. ואילו ה"ממעטין" הוא מוגבל, כיוון שגם אז צריכים להיות עניני שמחה מסוימים, ובפרט מצד הציווי של "עבדו את הוי' בשמחה". פנימיות העניין הוא¹²:

כמדובר במאמר¹³, תכלית הכוונה היא לפעול את העניין ש"נתאוה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים"¹⁴, שיהיה להקב"ה דירה כאן למטה. וכשם שהאדם הדר בדירה, נמצא הוא בדירה בכל עצמותו ("מיט זיין גאַנצן וועזן"), כך הוא גם הפירוש ד"דירה בתחתונים", שהקב"ה יהיה למטה בכל עצמותו ומהותו יתברך.

וכתיב¹⁵ "עזו וחדוה במקומו", שבמקום בו נמצא הקב"ה ישנה שמחה. ובמילא, כדי שיהיה "דירה בתחתונים", בהכרח שיהיה "עזו וחדוה", ואזי יוכל להיות מקומו ודירתו יתברך¹⁶.

ובזה יובן שצריכים להיות תמיד בשמחה. אפילו בזמנים שעליהם נאמר "ממעטין" - גם אז צריכים להיות בשמחה, במידה ידועה, מכיוון ש"דירה לו יתברך" בהכרח לעשות תמיד, בכל רגע ורגע, שהרי "זה כל האדם"¹⁷, "אני (לא) נבראתי (אלא) לשמש את קוני"¹⁸, ובמילא מוטל החיוב להיות תמיד, בכל

10 תהלים ק, ב.
11 וכמו"כ מש"נ "לא תהו בראה לשבת יצרה" (ישעי' מה, יח), הו"ע תמיד, גם בחודש אב (מהנחה בלתי מוגה).
12 כי עניין זה גופא דורש ביאור - מדוע נקבע שענין השמחה צריך להיות תמיד, משא"כ הקו ההפכי אינו תמיד והוא בהגבלה (מהנחה בלתי מוגה).
13 ד"ה כי תשא שנאמר בהתוועדות (לעיל ותו"מ כרך טז ע' 89 ואילך).
14 ראה תנחומא בחוקותיו ג. נשא טו. ב"ר ספ"ג. במד"ב פ"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.
15 דברי הימים א טז, כו.
16 עיין חגיגה ה, ב, דיש גורסין ובבתי גואי ליכא - הובא בעבודת הקודש ח"ג פנ"ז - וגם לגירסתנו מבואר ברשימות ה"צ" לאיכה עמוד ככ"ג (אוה"ת נ"ד ח"ב ע' א"נ"ב).
ואכ"מ (וראה גם תורת מנחם - התוועדות ח"י ס"ע 311 ואילך).
17 קולת יב, יג.
18 קידושין בסופה (ע"פ הגירסא בש"ס כת"י (אוסף כתבי היד של תלמוד הבבלי - ירושלים תשכ"ד) וכ"ה במלאכת שלמה למשניות קידושין שם. ועוד).

לא תהיה משכלה ועקרה בארצך (כג,כו)

"משכלה" - אשה היולדת ולדות נפלים. "עקרה" - אשה שאינה מסוגלת ללדת. וכך גם ברוחניות: משכלה - אדם שהאהבה והיראה הבאות מההתבוננות בגדלות הבורא, אין להן קיום. עקרה - כלל לא נולדות בליבו רגשי אהבה ויראה לה', על אף התבוננותו בגדולתו יתברך. הסיבה ל'משכלה' ו'עקרה' - היא "בארצך". ארץ מלשון רצון. "בארצך" - רצונות שלך, היינו שבכל דבר הוא אומר: 'אני', ומשום כך מתמטטם ונסתם מוחו.

(תורה אור, דף עט עמ' א')

* * *

בדרך שונה במקצת מסביר זאת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו: ארץ - מלשון רצון.

כשיש לאדם שביעות רצון מעבודתו (דבר המורה שהוא מרגיש את מציאותו: הוא עובד ה', לו יש אהבה ויראה), עלול הוא ליפול ח"ו מדרגתו, כי בתחילה עבודתו מוגבלת לפי שביעות הרצון שלו, אחר כך הוא בורר בין עבודה אחת לשנייה: הוא מוכן לקיים רק סוג מצוות שיש לו 'חוש' בהן, וכך יורד מדחי אל דחי עד שנופל ח"ו לגמרי מדרגתו.

כדי לבטל רגש זה, עליו להתבונן ב"מספר ימין": עליו לדעת שניתן לו מספר מסויים של ימים ושנים למלא שליחותו בעולם; חבל על כל רגע שאין מנצלים אותו לצורך מילוי שליחותו ותפקידו. ידיעה זו מבטלת כל רגש של מציאות עצמית, והאדם מסור ונתון כל-כולו למילוי שליחותו. אז מבטיח לו הקב"ה - "את מספר ימין אמלא": אפילו אם בעבר היו ימים שהאדם לא עסק בהם במילוי שליחותו כדבעי למהווה, מובטח לו שהקב"ה ישלים וימלא גם ימים אלה.

(לקוטי שיחות חלק טז, עמ' 273*274)

כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע (כד,ג)

בילדותו שאל פעם כ"ק אדמו"ר האמצעי את אביו, כ"ק רבנו הזקן: תחילה נאמר "כל הדברים אשר דיבר ה' נעשה", ולאחר מכן נאמר "כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע"? ענה רבנו הזקן: בתחילה אמרו ישראל "נעשה" - כל אשר יצוה ה' נעשה. אך משה רבנו, בהיותו רועה נאמן ואוהב ישראל, רצה לפעול בהם שהעשייה, הנעשה, תהיה מתוך הכרה, 'נשמע'. ואכן השפיע עליהם, עד שאמרו "נעשה ונשמע": נעשה עם הכרה.

(ספר השיחות תרצ"ו עמ' 124)

ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו ויחזו את האלקים (כד,יא)

פירוש: לא נתגלתה להם הדרגה הנעלית - בחינת 'יד' ('לא שלח ידו'), אלא בחינת 'תחת רגליו' בלבד. זהו גם "ויחזו את האלקים", היינו הצמצומים דשם אלוקים, ולא זכו לגילוי שם הוי'. מה שאין כן לגבי משה נאמר: "וניגש משה לברו אל הוי' והם לא יגשו", היינו שרק משה השיג את הבחינה של שם הוי'.

(תורה אור, פר' משפטים, דף עז עמ' ד')

השמחה היא גדולה ביותר, בלי גבול.

וזהו הטעם שדווקא בחודש אדר השמחה היא בלי גבול, כיוון שאז באה השמחה "מתוך החושך", כמו שכתוב²⁵ "ורבים מעמי הארץ מתייהדים" - ש"עמי הארץ", ג' קליפות הטמאות, הם עצמם "מתייהדים", נעשו יהודים, כופרים בעבודה וזה²⁶ ומודים בכל התורה²⁷.

ומצד עבודה זו²⁸ נעשה "יתרון האור" - שכפורים חיוב השמחה הוא "ער דלא ידע", וגם בכל חודש אדר

דווקא בחודש אדר השמחה היא בלי גבול,

כיוון שאז באה השמחה "מתוך החושך",

כמו שכתוב "ורבים מעמי הארץ מתייהדים"

מהפסוק³⁵ "והשבותו לו"³⁶, שנאמר בהשבת אבידה. ולימוד³⁷ זה הוא בקל-יחומר: ומה ממון הקל מחוייב להשיב, על אחת כמה וכמה שמחוייב ברפואה שהיא אבידת גופו. ומטעם זה הביאו הרמב"ם ועוד ראשונים³⁸ רק הפסוק "והשבותו לו", ולא הפסוק ד"ורפא ירפא" - כי מ"ורפא ירפא" למדים רק ש"ניתן רשות", מה שאין כן מהפסוק "והשבותו לו" למדים יתירה מזו, שיש חיוב לרפואה (כמבואר באחרונים³⁹).

צריך להיות שמחה בריבוי, כמו שכתוב²⁹ "והחודש אשר נהפך", כל חודש אדר³⁰.

* * *

1. בפרשתנו³¹ נאמר³² "ורפא ירפא", ועל זה אמרו רז"ל³³ "מכאן שניתן רשות לרפואה לרפאות". והיינו, שלא לומר "רחמנא מחי ואנא מסי"³⁴ - על כך למדים מפסוק זה, ש"ניתן לרשות לרפואה לרפאות".

ישנו לימוד נוסף, שלא זו בלבד שרשות לרפואה, אלא שזוהי גם חובה. ולמדים זאת

25 אסתר ח, יז.

26 מגילה יג, ר"א.

27 נדרים כה, סע"א. וש"נ.

28 דאיתכפאי ואתהפכא (מהנחה בלתי מוגה).

29 אסתר ט, כב. וראה ירושלמי מגילה פ"א ה"א.

30 והתחלה בזה - בראש חודש, ועוד קודם לזה - בשבת מברכים, שכבר אז מתחיל הסדר דשמחה "ער דלא ידע" (מהנחה בלתי מוגה).

31 מכאן עד סוסי" - הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידית), ונרפס בלקו"ש ח"ב ע' 529 ואילך. במהרורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

32 כא, יט.

33 ברכות ט, סע"א. ב"ק פה, א.

34 פירש"י ב"ק שם.

אלא שהקשו באחרונים³⁹, דהשתא דילפינן מ"והשבותו לו" שהוא חיוב, למה לי הלימוד ד"ורפא ירפא" להורות שניתנה רשות - דפשיטא שניתנה רשות, שהרי הקב"ה לא יצווה על דבר שלא ניתנה רשות לעשותו?

אבל באמת קושיא זו מעיקרא ליתא, כי, לולי הלימוד ד"ורפא ירפא", "ניתן רשות לרפואה לרפאות", לא היה אפשר ללמוד מ"והשבותו לו" החיוב דרפואה, שהרי אלמלא ניתנה רשות לרפואה לרפאות לא היה כלל מציאות של לימוד חכמת הרפואה, וכיוון שאינו יודע חכמת הרפואה, הרי אי אפשר להטיל עליו החיוב ד"והשבותו לו". ורק לאחר ש"ניתן רשות לרפואה לרפאות", שאז ישנה מציאות שאדם ילמד חכמת הרפואה מצד סיבות שונות, אזי ילפינן מ"והשבותו לו" לרבות אבידת גופו, שחל עליו חיוב לרפאותו.

35 תצא כב, ב.

36 סנהדרין עג, א. ועפמ"ש כ בפיה"מ להרמב"ם נדרים פ"ד מ"ד.

37 המוסגר בחצ"ר - מהנחה בלתי מוגה.

38 ראה הנסמן באנציקלופדי' תלמודית ערך אברה ס"ז (כרך א ע' כט) הערה 71.

39 ראה תורה תמימה עה"פ משפטים שם (אות קמה) ותצא שם (אות יח).

פרשת משפטים

כי תקנה עבד עברי (כא,ב)

מדוע נבחר הדין של עבד עברי להיות הציווי הראשון בתורה לאחר מתן-תורה בהר סיני? אלא הסיבה שרוצעים את אוננו של עבד עברי לאחר שעבד שש שנים, היא, כפירוש רש"י (פסוק ו), "אזון זו ששמעה על הר סיני כי לי בני-ישראל עבדים" (או: "אזון זו ששמעה על הר סיני לא תגנוב") - תירצו. נמצא מזה, שבעבד העברי ניכר (אפילו בגופו הגשמי), הקשר שלו עם מעמד הר-סיני. לכן פתחה התורה דיני עבד עברי.

(ליקוטי-שיחות, כרך טז, עמ' 256)

שמוע אשמע צעקתו (כב,כב)

כאן נאמר שמיעה כפולה - "שמוע אשמע", ואילו להלן (פסוק כו) הוא אומר, "והיה כי יצעק אלי ושמעתי", שמיעה אחת בלבד. מה ההבדל? אלא: שני הכתובים רומזים לשלוש התפילות - ערבית, שחרית ומנחה. הפסוק "כי יצעק אלי ושמעתי", רומז לתפילת הלילה - ערבית, ולכן נזכר בו "שמיעה" אחת בלבד. ואילו כאן ("שמוע אשמע צעקתו") רומז לתפילות היום שהן שתיים: שחרית ומנחה ולכן נזכרה בו "שמיעה" פעמיים. (ליקוטי לוי-יצחק, חלק א, עמ' קלז)

אם כסף תלוה (כב,ד)

כסף - (מלושן כוסף, תשוקה וגעגועים) רומז לנשמה הנכספת תמיד להתעלות מעלה מעלה. "אם כסף תלוה" - ה"כסף", כלומר הנשמה, נתונה לאדם בתורת הלוואה לתקופה מסוימת, כנאמר (תהילים קלט, טז), "ימים יוצרו". לכל אדם יש קצבה של ימים ושנים כמה יחיה בעולם-הזה. על האדם לנצל אפוא כדבעי כל יום מן הימים שניתנו לו ב"הלוואה".

(היום-יום, ח"י ניסן, עמ' כו)

את עמי, את העני עמך (כב,ד)

את עמי: ...הווי מסתכל בעצמך כאילו אתה עני (רש"י)

על-ידי העבודה באופן של "העני" - התבטלות והכנעה להקב"ה ("תפילה לעני כי יעטוף") - נעשה האדם "כלי" לבחינת "כי עמך מקור חיים" (תהילים לו).

(ספר המאמרים תרכ"ז, עמ' קלג)

עליו לרעת, שמה שתובעים ממנו "לרפאות" את הזולת, מדובר במחלה שמחוייבים לרפאותה, מה שאין כן מה שברצונו לעסוק עם עצמו, זהו דבר נכון, אבל הוא רשות לגבי החוב המוטל עליו לגבי הזולת. ועל דרך לשון הגמרא⁴¹, שלגבי חובה הרי זה רשות, ולגבי רשות הרי זה מצוה.

ט. במצוות מעשיות כל ישראל שווים, שזהו דבר ששייך לכל אחד. מצוות התורה, דקדוק קל של דברי סופרים - גם המאחרים יותר, "כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש"⁴⁸ - שייכים לכל ישראל. אבל בענייני הידורים - ישנם עניינים שלא הכול אוזנים בהם.

ואם אדם "נתפס" לעניין זה - יתכן לפעמים שהדבר מגיע מצד היצר הרע, שכדאי לו שיעשה עניין של הידור, אם על-ידי זה ימעט בעניינים שהוא מחוייב לעשותם⁴⁹. ובנוגע לפועל: יש לעסוק בדבר שמחוייבים בו⁵⁰ - בהשבת אבדה⁵¹, ואז ייתן הקב"ה הצלחה גם בעבודה הפרטית בנוגע לעצמו, עד לשער הנו"ן.

* * *

י. בשבת⁵² זו ישנו עניין נוסף - שבת מחר חודש, ומסיימים את ההפטר בהפסוק ראשון ואחרון מהפטר מחר חודש.

ענינו של ערב ראש חודש הוא, שהלכנה היא

(47) חולין קה, א.

(48) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. שמו"ר רמ"ז. ועוד. הנסמן בלקו"ש ח"ט ע' 252.

(49) ראה בארוכה קונטרס העבודה פ"ז.

(50) ישנם כאלו שאינם מרוצים מהוראת נשיאנו, ששלחם למקומות שונים כדי לעסוק בהפצת היהדות, כיוון שהם היו מעדיפים לעסוק עם עצמם. על כך אומרים להם. שהתעסקות עם עצמם היא בבחינת דבר הרשות לגבי הענינים שבשבינם שלחום, ולכן עליהם לעסוק בדבר שמחוייבים בו, כנ"ל (מהנחה בלתי מוגה).

(51) כולל גם - כפירוש אדמו"ר הזקן (לקו"ת ויקרא ג, ד. ובכ"מ) במאור"ל (חגיגה ד, רע"א) "איזהו שוטה המאבד מה שנותנים לו", דקאי על בחי' מ"ה שבנשמה (מהנחה בלתי מוגה).

(52) סעיף זה הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונדפס בלקו"ש ח"א ע' 199 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

ז. גם כפי שעניין זה הוא בעבודה הרוחנית, יש בו שני עניינים: "ורפא ירפא" - "שניתן רשות", ו"והשבותו לו" - שהוא חובה.

גם ברוחניות ישנו עניין החולי⁴⁰. ובזה ישנם כמה סוגים: חולה שיש בו סכנה, חולה שאין בו סכנה, ועד שישנה מדריגה ד"חולה" בגימטריא מ"ט⁴¹, שהכוונה בזה היא שהגיע כבר לכל מ"ט שערי בינה, ומכל מקום הרי הוא חולה, כיוון שחסר לו שער הנו"ן.

ומובן הריחוק שישנו בין סוגי חולים אלו. והביאור בקצרה:

ישנו חולה שהחולי שלו נוגע לקיום המצוות, שהרי רמ"ח מצוות עשה הם רמ"ח אברים ושס"ה ל"ת הם שס"ה גידים⁴². חולה בקיום המצוות רחמנא לצלן - הרי החולאת שלו היא עניין נוגע ביותר.

וישנו חולה שחסר לו שער הנו"ן, על דרך מדריגת משה רבינו, עליו נאמר⁴³ "תחסרהו מעט מאלקים", כיוון שלא היה לו שער הנו"ן⁴⁴, וזכה לזה בשעת הסתלקותו בהר נבו, נו"ן בו⁴⁵.

לפי החילוק בין סוגי החולים - הוא גם החילוק באופן הכרח הרפואה:

בשעה שמדובר על חולה בקיום המצוות - אזי הרפואה היא חובה. אבל בשעה שעוסקים ב"חולה" בגימטריא מ"ט, שחסר לו רק שער הנו"ן - על זה נאמר "ורפא ירפא", "שניתן רשות לרפואה" - לא תמיד ולכל אחד שייך הדבר.

ח. עוד הוראה מהאמור:

בשעה שתובעים מיהודי שיעסוק בהפצת היהדות, שיפעל על יהודי בנוגע לקיום המצוות בפועל, והוא עונה שהוא חס על זמנו, ורצונו לנצל את הזמן טוב יותר ולעסוק עם עצמו⁴⁶, לעלות ב"שער הנו"ן" -

(40) ראה רמב"ם הל' דיעות רפ"ב.

(41) ראה טעמי המצוות הארז"ל פ' וירא. מאורי ח, לה. לקו"ת ברכה צז, ב. ובכ"מ.

(42) ראה זח"א קע, ב.

(43) תהלים ח, ו.

(44) ר"ה כא, ב.

(45) ל"ת וס' הליקוטים הארז"ל ואתחנן ג, כו - הובא בשל"ה חלק תושב"כ פ' ואתחנן (שסט, א) בשם הרח"ו. ש"ך עה"ת עה"פ ברכה לד, א (בשם מצאתי כתוב). ובשם המגיד - בלקו"ת במדבר יב, א. אוה"ת ברכה ע' ב'קסג.

(46) כמו בענין של עבודת התפלה וכיו"ב (מהנחה בלתי מוגה).

ולהדפיס מפתח ענינים וכו' לכל כרך משו"ת הצמח צדק שהוכן אז לדפוס מחדש באותיות מרובעות? הרבי השיב (שם עמ' נח): מספיק (מפתח ענינים) אחד לכל הכרכים.

באחת ההתייחסויות להדפסת הספר "פסקי פרי מגדים", שהמחבר הוסיף מפתחות לקיצורי פסקי הפרי מגדים שבתוך הספר, בצורה המציתית ולא מובנת לפום ריהטא, הרב לוין הסתפק בהערה קצרה בשולי הגליון. הרבי (שם עמ' ערע"ה) הסביר שיש צורך "להוסיף דוגמא... שאז גם בני-אדם כיוצא-בו יבינו הכתוב כאן", "בפשטות.. ובפרטות" (ראה שם פרטי הדברים).

נדרש מפתח שפותח

סח המזכיר הרה"ח הרב יהודה-לייב גרונר שפעם אחת נשאל הרבי על המקור להוראת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ בדיני ספר תורה. הרבי השיב מיד כי יש באחרונים בעניין זה ונטל את הספר "שערי אפרים" העיף מבט ב"מפתח" - והתבטא: זה מפתח כזה שאי אפשר למצוא באמצעותו מה שמחפשים. אחרי-כך מצא הרבי בעצמו את הנאמר שם, שאם הוציאו ספר תורה ולא היה זה הספר שצריכים, לא יחזירוהו ויטלו ספר שני במקומו, אלא יגללו בספר תורה זה שהוציאו עד מקום הקריאה, כי כבוד התורה דוחה טירחא דציבורא.

אנציקלופדיה לדא"ח

הרב יצחק דובער אושפל (ז"ל) שאל את הרבי בהיותו ביחידות (ככ"ח שבט תשט"ז) אם כדאי לחבר אנציקלופדיה לדא"ח.

הרבי ענה כי נכון הוא, מוטב שיענינו הדרשנים בזה ולא בספרים אחרים, הרבי גם העיר לו על הטירחא הגדולה הקשורה במפעל כזה, ואם הוא משער שהעבודה היא לפי ערכו. והוסיף: נכון להתחיל מספר התניא, לקוטי תורה ולהמשיך מספרי דא"ח כפי סדר הנשיאים, לא לדלג.

בהמשך לאותה 'יחידות' שאל הרב אושפל את הרבי באיזה אופן לסדרם: א) שיהיו מסודרים על-פי הא"ב כמו הספרים אוצר דברי חכמים או

היכל לדברי חז"ל, ב) על-פי נושאים אמונה, יראה, אהבה, ענוה.

הרבי כתב בתשובה:

לסדרם על-פי הא"ב, ולזה לצרף מפתח ע"ד [=על דרך] הענינים.

פתיחת הדלת ללימודים

בראש-חודש כסלו תשמ"א נקראו לחדרו של הרב חדקוב מספר אברכים, ונמסר להם בשם הרבי לערוך מפתחות לספרי רבינו הזקן ולסיימם לקראת ט"י כסלו.

כותב הרב שלום דובער לוין (עבודת הקודש עמ' ס"א):

כשסיימנו את העריכה הראשונה של המפתחות שאלתי אם לחזור לעבודתי בעריכת המאמרים הקצרים [=של רבינו הזקן], או להמשיך בהכנת המפתחות לדפוס, והרבי השיב לי, בקשר לספר המפתחות:

ולהגיה היטב בהגת הפרופס [=עלי ההגה] - יתעסקו בזה וחבריהם שי' בכל הזריזות ויחד עם זה בכל הדיוק והרי זה כאילו עוסקים במאמרי אדמו"ר הזקן - כיוון שזהו מפתח גם כפשוטו פתיחת הדלת ללימודים.

אזכיר על הציון.

כשהכנסנו - ממשך הרב לוין - את עלי ההגה של המפתחות, החזירים הרבי למחרת בבוקר עם הגהות מרובות בכל הכרך. וכשסיימנו את ההדפסה בזמן (לפני י"ט כסלו), הורה להדפיס בסופה הקדשה עבור העוסקים בספר הזה "על עבודתם, על עריכת הספר ועל הזריזות.... וההוצאה-לאור בין ימי הגאולה יו"ד כסלו - י"ט כסלו". ואף הורה לכתוב את שמות כל המשתתפים בספר זה ושם אמם, לפי סדר הא"ב. כשהכנסנו אל הרבי את עלי ההגה של ההקדשה, רשם אף את שמו הקדוש, במקומו בתוך הא"ב.

על פרשה זו ישנה סקירה מפורטת ביומן שנת הקהל תשמ"א; וראה גם 'מאוצר המלך' כרך א' עמ' 351; תשורה שושן פורים קטן תשס"ה ב'הקדמה קצרה'; מבוא של הרב זליגסון למפתח ענינים שיחות-קודש תש"א - תשכ"ד עמ' III.

לגמרי בהעלם. זה שבועיים שהלכנה הולכת ומתמעטת ומתעלמת, עד שנעשית נקודה בלבד, ויתירה מזו, שלכסוף היא נעלמת לגמרי, שזהו הרגע האחרון שבערב ראש חודש. ואם כן, הרי אפשר להתייאש ח"ו. ועל כך אומרים - "מחר חודש"⁵⁵: תיכף ("אָט באַלד") תשוב הלכנה ותתחדש, היא מתחילה שוב להאיר, וכשירועים זאת - קל יותר לסבול ("דורכטראַגן"), כיוון ש"ישראל"⁵⁴ רומין ללכנה⁵⁵.

זמן הגלות הרי הוא זמן ההעלם וההסתר - כמשך הזמן שהלכנה הולכת ומתמעטת, עד שנעשית נקודה בלבד, ועד שח"ו מתעלמת לגמרי, ואם כן יכול אדם ליפול ברוחו ("אַראַפּאַלן ביי זיך") וליפול בייאוש. - הן אמת שחציה העליון של הלכנה הוא תמיד בשלימות. כך מבואר בחסידות⁵⁶, וכך מובן גם בחכמת הטבע⁵⁷. אבל חציה התחתון של הלכנה, דהיינו זה שאנו רואים, מה שנוגע לעבודה, יש בו שינויים ולפעמים הוא מתעלם -

על כך אומרים: "מחר חודש", תיכף ישוב

(53) שמואל"א כ, יח.

(54) ראה סוכה כט, א. ב"ד פ"ו, ג. אוה"ת בראשית ד, סע"ב ואילך. ועוד.

(55) ולכן - "מונין ללכנה" (סוכה שם) - מהנחה בלתי מוגה.

(56) סידור (עם דא"ח) קפב, ד ואילך. סה"מ תרנ"ד ע' קלד.

(57) ראה ספר נחמד ונעים - הובא בסידור שם.

ויתחדש. יבוא זמן של גילויים נעלים ביותר, שעדיין לא היו מעולם.

וביודענו ש"מחר חודש", ושענין "מחר חודש" תלוי במעשינו ועבודתנו במשך זמן הגלות, שעל-ידי העבודה שבזמן הגלות דווקא נבוא לידי הגילויים דימות המשיח⁵⁸ - הרי זה פועל עריכות וקלות ("א געשמאַקייט און אַ גרינגעקייט") בעבודה שבזמן הגלות.

והיינו שדווקא על-ידי העבודה עתה, נבוא לעניין "ישיביל עבדי ירום ונשא וגבה מאד"⁵⁹ - "מאד" אותיות "אדם"⁶⁰, אבל בצירוף אחר, דהיינו שהוא למעלה מאדם הראשון, כמבואר בדא"ח⁶¹, ולזה באים על-ידי העבודה עכשיו דווקא, שהולכים ומתקרבים ל"בעתה" ול"אחישה"⁶², שבמהרה בימינו תהיה הגאולה השלימה על-ידי "עבדי" הנ"ל, על-ידי משיח, ותהיה בגלוי הדירה בתחתונים לו יתברך.

(מהתועדות שבת-קודש פרשת משפטים, פ' שקלים,

מבה"ח וער"ח אדר ה'תשט"ז. תורת מנחם כרך טז עמ' 97-104)

(58) ראה תניא רפ"ז.

(59) ישע' נב, יג.

(60) ראה זח"ג רמו, ב. ב"ר פ"ח, ה ובפרש"י.

(61) ראה תורת מנחם - התועדות ח"ב ע' 202. וש"נ.

(62) ישע' ס, כב. וראה סנהדרין צח, א.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

שירות הביטה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

לא ייתכן עבדות אצל יהודי

”שטרי קודם” לעניין הגלות

כמדובר כמה פעמים מה שכתב המהר”ל שבזמן יציאת מצרים נתבטל עניין העבדות מישראל מכל וכל, כך ששוב לא שייך אצלם עניין של שעבוד ועבדות. ובלשון ההלכה: ”שטרי קודם” – כי לי בני-ישראל עבדים”, עבדים להקב”ה.

ו”שטר” זה קודם לכל שאר שטרות, כולל ”שטר חוב של גזירת כי גר יהיה זרעך” – ה”שטר” דעניין הגלות, אף שגם הוא קשור לכאורה עם הקב”ה, כידוע פתגם כ”ק מו”ח אדמו”ר נשיא דורנו: ”לא מרצוננו גלינו כו’ אבינו מלכנו יתברך הגלנו כו’”, מכל מקום, ה”שטר” ד”לי בני-ישראל עבדים” קודם ל”שטר” דעניין הגלות.

והעניין בזה – שגם זמן הגלות אינו מצב של עבדות ושעבוד אמיתי ח”ו, מכיוון שבכל רגע ורגע מרגיש יהודי שהעובדה שנמצא בגלות אינה מפני שישנו משהו שיכול להיות בעל-הבית על יהודים; דבר כזה – לא יתכן כלל וכלל...

ומזה מובן, שגם כאשר יהודי נמצא בגלות – אין זה מצב של עבדות ושעבוד ח”ו, וכמילא, יכול יהודי להיות במצב של ”חירות”.

(משיחת י”ט אדר תשמ”ה. התוועדות תשמ”ה כרך ג, עמ’ 1509)

יש להקדים את תענוג העבד לתענוג האדון!

אפילו יהודי שנמצא במעמד ומצב ד”עבד כנעני”, ”עבדא בהפקירא נחא ליה” – הרי מצד ”מדת חסידות ודרכי חכמה” דלמעלה (מגיד דבריו ליעקב גו’) צריך הקב”ה להתנהג עמו מתוך רחמים וצדק, להאכילו ולהשקותו ”מכל מאכל ומכל משקה... מכל תבשיל ותבשיל” שאוכל בעצמו...

נמצאים אמנם בזמן ומצב של גלות, שאז נמצאים במעמד ומצב של ”עבדים”, אבל אף-על-פי-כן הייתכן שיהיה מצב של ”עבודת פרך” – כפי שהיה בתקופת ימי הביניים?!

ואין צורך להרחיק-לכת עד לתקופת ”ימי הביניים”, שהרי גם בדורנו ראינו מצב ד”עבודת פרך” – אצל בעל ההילולא בהיותו במדינה ההיא!

– ח”ו וח”ו להשתמש בתואר ד”עבד כנעני”, אבל אף-על-פי-כן, ישנו העניין ד”צדיק נתפס בעון הדור”...

וכן אצל תלמידיו ושלוחיו שמסרו נפשם על הפצת התורה והיהדות: כאשר היו צריכים להקים ”חרד” – היה צורך ב”עבודת-פרך”, מסירת נפש... כאשר היו צריכים להקים ”מקוה” – היה צורך ב”עבודת פרך”, מסירת נפש...

... ומה ש”מתאוה (תענוג) לתפלתן של צדיקים” שמבקשים על הגאולה – הרי פסק דין מפורש שצריך להקדים את הסעודה (התענוג) של העבד לפני התענוג שלו!... ובפשטות – שתיכף ומיד יוציא הקב”ה את כל בני-ישראל מהגלות.

(משיחת ש”פ יתרו תשמ”ה. התוועדות תשמ”ה כרך ב, עמ’ 1218)

”מפתחות” לספרים

הרבי תבע ועודד במרץ עריכת מפתחות לספרים בכלל וספרי רבותינו נשיאינו במיוחד, והתבטא: **”זכות נפלאה לבעלי החוש בעריכת מפתחות”** • **ביקש להוסיף הקדשה מיוחדת למתעסקים בעבודה זו, והוסיף בה גם את שמו הקדוש** • **לרגל הופעת הכרך השמיני של ‘ספר הערכים חב”ד’**

והרבי סיכם:

ואלו שהקב”ה העניק להם חוש בעריכת מפתחות צריכים לדעת שזוהי זכות נפלאה שמביאה הוספה בלימוד התורה אצל רבים מישראל, והעורך נוטל חלק במה שנלמד באמצעות ה”מפתחות”.

ש”בני אדם כיוצא בו יבין”

הרה”ג הרה”ח ר’ שלום דובער לויין שליט”א, הספן הראשי של ספרי הרבי ומהדיר רבים מספרי רבותינו נשיאינו, זכה לקבל התייחסויות רבות מהרבי בקשר לעריכת מפתחות.

בשנת תשמ”ז בעת הכנת הכרך הראשון בסדרת אגרות-קודש של כ”ק אדמו”ר, שאל את הרבי (ספר עבודת הקודש עמ’ מט):

”בקשר למפתחות, בלקוטי שיחות יש גם מפתח פסוקים ומאמרי-רו”ל ובסדרת אגרות-קודש = של רבותינו נשיאינו מאדמו”ר הזקן עד כ”ק אדמו”ר מוהרי”צ] רק מפתח ענינים וכו’. בוודאי לא

אספיק לעשות מפתח פסוקים ומארו”ל עד י”א ניסן, ואולי כדאי להדפיס ספר זה בלי מפתחות, או לערוך רק מפתח ענינים וכו’, שאז עליידי התאמצות מיוחדת, יש לשער שיוכל להיות מוכן לזמן הנ”ל”.

הרבי הדגיש את המילים: **לערוך מפתח ענינים** וכו’.

בתחילת שנת תש”נ שאל את הרבי האם לערוך

”פשוט שכל מפתח, ספר ערכים וכיוצא-בזה – חשוב ביותר, ובפרט בתקופתנו חסרת הסבלנות, וקל-להבין. וה’ יצליחו גם בזה...” – כתב הרבי בשנת תשל”ז (היכל מנחם כרך א’ עמ’ עה).

ובמכתב מכו”ש שבט תשט”ז (לקוטי שיחות כרך טז עמ’ 548) כותב:

בטח נמצאים תחת ידו מפתחות לספרי חב”ד שערכתי בזמנים שונים... ואשר ראיתי בהם תועלת רבה, לא רק בשביל אחרים אלא גם בשביל עצמי.

על השאלה: מדוע כדאי להקדיש זמן ולהתייגע בעריכת מפתחות, כאשר ניתן לנצל זמן זה ללימוד התורה עצמו נגלה וחסידות בהבנה והשגה – שזוהו העיקר? – ”כמה תשובות בדבר”, השיב הרבי בשו”ת משנת תשמ”א:

(א) גם שלמה המלך (החכם מכל אדם) ”לימד דעת את העם” ו”עשה לה (לתורה) אוזניים”, מכאן רואים ההכרח שבדבר. וכן ראינו גם אצל הצמח צדק וכ”ק אדמו”ר מהור”י צ”.

(ב) רואים במחש שהמפתחות הוסיפו בלימוד הנגלה והחסידות, ובאמצעותם נתגלו ללומדים מקומות נוספים בנושאים שלמדו, שאילו המפתחות לא ידעו על קיומם, וכן חסכו זמן חיפוש שניתן להקדישו ללימוד עצמו. כמו כן הימצאות המפתחות מונעת את דחיית הלימוד מפיתוי היצר.

(ג) המפתחות פותחים פתח לאלה הנמצאים ב”חוצה”, ומסייעים ב”יפוצו מעיינותיך חוצה”.